

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Název práce: Tvorba znalostního dotazníku pro pacienty s diabetem mellitem

Autor/ka: Mgr. Kristýna Šoukalová

Doktorský studijní program: P 5341 Ošetrovatelství

Oponent: prof. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D.

Aktuálnost tématu:

Diabetes mellitus se řadí mezi jedno z nejčastějších neinfekčních onemocnění, který má závažný invalidizující potenciál a dopad na kvalitu života jednotlivce i celé společnosti. U pacientů s diabetem sehrává významnou úlohu jejich zdravotní gramotnost a schopnost péče o vlastní zdraví, včetně odpovídajícího přístupu k nezbytným změnám životního stylu. Autorka disertační práce se zabývá velmi významnou oblastí znalostí osob s diabetem mellitem o onemocnění a péči o zdraví. Zpracovává téma zaměřené na tvorbu a ověření psychometrických vlastností (obsahové validity a vnitřní konzistence) znalostního dotazníku. Oponentka oceňuje, že autorka konstruktivně kriticky vyhodnotila dostupné zahraniční nástroje (např. Diabetes Knowledge Questionnaire (DKQ), zkrácenou 24položkovou verzi (DKQ-24)) a rozhodla se pro vytvoření českého nástroje. Dalším pozitivem předkládané práce je, že autorka uplatňuje jak techniky deskriptivní, historicko-komparativní a interpretativní, tak v empirické části práce techniky explorativní. V procesu tvorby nástroje pro ověření znalostí pacientů spolupracovala jak s odborníky z oblasti zdravotnictví (n = 12, přičemž uplatnila Deplhi metodiku, zahrnula lékaře i nelékařské zdravotnické pracovníky), tak s odborníky na český jazyk (n = 2). V průběhu tvorby dotazníku pak realizovala vyhodnocení obtížnosti a ověřením čtivosti položek vytvořeného dotazníku pro pacienty. Téma práce je z výše uvedených důvodů považováno za velmi aktuální a vhodně zvolené a vysoce relevantní pro současné ošetrovatelství, které se zaměřuje na poskytování individualizované a personalizované péče. Nástroj, který autorka připravila a ověřovala by měl umožnit identifikovat rozsah nezbytné podpory konkrétního pacienta ve zdravotní péči, ale rovněž požadavky na edukační intervence.

Celkové zhodnocení práce:

Práce působí celkově dojmem poměrně pečlivého zpracování, s ojedinělým výskytem typografických a stylistických nedostatků. Oponentka se domnívá, že není standardním postupem používat podtržené písmo v obdobných typech prací, ale nezná přesná metodická doporučení pro přípravu disertačních prací na daném pracovišti. Rozsah práce odpovídá požadavkům na daný typ práce a koresponduje se zvolenými metodami výzkumné práce a zejména s velikostí zkoumaného souboru pacientů. V teoretické části práce se autorka zabývá zevrubně problematikou onemocnění diabetes mellitus včetně epidemiologie a symptomatologie i léčby.

V empirické části práce si autorka vhodně stanovila cíle práce. V rámci stanovené metodologie byly naplněny logické kroky zpracování problematiky. U některých rozsáhlejších tabulek by bylo vhodnější jejich vložení do příloh s ohledem na orientaci v celé práci (např. tabulka č. 9 a č. 10) a rovněž uvedení obrázku č. 1 a jeho označení až u druhé části schématu (str. 106) zhoršuje celkovou orientaci. Oponentka vnímá snahu autorky o ucelené a souhrnné zpracování informací, ale celkově je finální podoba spíše nepřehledná. Jedná se však o formální nedostatek, který neovlivňuje výstupy práce.

V sociálních vědách a rovněž v ošetrovatelském výzkumu je obecně náročné oslovení vhodné populace probandů/respondentů a oponentka si je této skutečnosti vědoma, ale přesto se domnívá, že výzkumný soubor by měl být rozsáhlejší, zejména s ohledem na zastoupení pacientek s diabetem mellitem typu 1 (DM1T). Autorka tuto skutečnost správně zmiňuje v limitech práce a zároveň byla schopna identifikovat poměrnou část zkoumaného souboru k celkové populaci souboru diabetiků v Pardubickém kraji a v ČR. Celkové četnostní poměry mezi pacienty DM1T a DM2T ve zkoumaném souboru a v porovnání s krajskou a celonárodní prevalencí odpovídají. Pochopitelné je, že se autorka snažila o oslovení pacientů v rámci unicentrické studie, protože tak lze předpokládat jednotný přístup k probandům, jejich dostupnost a ovlivnit míru spolupráce. Ovšem faktem zůstává, že položky zaměřené na znalosti žen s DM1T byly ověřovány u souboru 19 žen. Uvedené relativní nedostatky autorka kompenzuje velmi pečlivým popisem a vysvětlením významu konkrétních položek v konstruovaném nástroji. Pozitivní je, že autorka neopomněla obsahovou analýzu a analýzu čtivosti a srozumitelnosti položek. V této souvislosti je ale třeba zmínit riziko využití položek, kdy se vyskytuje tzv. zdvojený zápor v kmeni položky, např.: „Pokud nejsou hladiny cukru krvi v normě, těhotenství se nedoporučuje“. Bylo by vhodné, aby se k této otázce autorka vyjádřila v rámci obhajoby práce.

Oponentka autorce doporučuje, aby se tématu i nadále věnovala a pokusila se identifikovat další determinující faktory, které by mohly vést ke zkvalitnění nástroje s ohledem na využití u pacientů dle délky onemocnění, nejvyššího dosaženého vzdělání a případně dalších sociodemografických faktorů. Jistě by to bylo vhodné také s ohledem na dosavadní publikační činnost autorky a možnost sdílení informací v odborné komunitě. Z dosavadního přehledu vyplývá, že autorka publikovala v recenzovaných periodících a sbornících.

Sumární hodnocení práce:

Práce je relativně psána čtivým, kultivovaným stylem. Autorka prokázala dobrou orientaci v odborné problematice, jak v rámci logického metodologického postupu, tak při diskusi odborných zdrojů, ale někdy se i s ohledem na náročnost tématu a jeho originalitu dopouští nepřesností v interpretaci odborných zdrojů. Obdobně jako ne zcela vhodný hodnotí oponentka citační styl v souhrnu literatury, který ale může odpovídat lokálním požadavkům na přípravu prací Univerzity Pardubice. Oponentka oceňuje zpracování náročné tematiky a snahu o originální přístup k oblasti podpory zdraví a sebezpečí i zdravotní gramotnosti pacientů s chronickým onemocněním. Předkládaná disertační práce je bezesporu příspěvkem k rozvoji Ošetrovatelství jako vědního oboru, a právě z toho důvodu oponentka doporučuje další kultivaci připraveného nástroje a jeho další validaci včetně publikační činnosti tak, aby byla umožněna případná plošná implementace, jak autorka sama v práci deklaruje a plánuje.

Připomínky a dotazy:

Jakým způsobem byl ověřen stav kognice respondentů v rámci studie?

Domníváte se, že mohlo být ovlivněno hodnocení dotazníkových položek v kohortě pacientů s DM1T a DM2T a pokud ano, jakým způsobem?

Jakým způsobem bude dále využit vytvořený nástroj?

Jsou plánovány další validační kroky a pokud ano, jaké?

Práci doporučuji/nedoporučuji k obhajobě:

V Brně dne 2. 2. 2021

prof. PhDr. Andrea Pokorná, Ph.D.

Podpis:

MASARYKOVA UNIVERZITA
Lékařská fakulta
Katedra ošetrovatelství a porodní asistence
Kamenice 3, 625 00 Brno